

Rafał Zapadka

Lista ukaranych przed kolegium ds. wykroczeń w związku z manifestacją w Gorzowie Wielkopolskim 31 sierpnia 1982 roku

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 16, 309-314

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Rafał Zapadka
Gorzów

**Lista ukaranych przed kolegium ds. wykroczeń
w związku z manifestacją w Gorzowie Wielkopolskim
31 sierpnia 1982 roku¹**

Po wprowadzeniu stanu wojennego za udział w manifestacji w obronie „Solidarności” a przeciwko juncie Jaruzelskiego – jak zawsze określałem Wojskową Radę Ocalenia Narodowego – można było otrzymać areszt bądź grzywnę albo z dekretu o stanie wojennym, albo z kodeksu wykroczeń. W jednym i w drugim przypadku stosowano art. 50. Z dekretu za udział w akcji protestacyjnej orzekano 3 miesiące aresztu lub grzywnę do 5000 zł. Natomiast zastosowanie art. 50 kodeksu wykroczeń (nieopuszczenie zbiegowiska pomimo wezwania) pozwalało na względnie łagodniejsze kary aresztu, mniej niż 90 dni. Jeśli orzeczono areszt z dekretu, to musiał on wynosić 3 miesiące.

13 grudnia 1981 roku Wojskowa Rada Ocalenia Narodowego ogłosiła dekrety i wdrożyła skuteczną procedurę ich stosowania. Poza dekretem o stanie wojennym w tym samym dniu komuniści wprowadzili dekret o postępowaniach szczególnych w sprawach o przestępstwa i wykroczenia w czasie obowiązywania stanu wojennego. Chodziło o to, aby kolegia mogły pracować na szybkich obrotach i razić w trybie przyspieszonym aresztem i grzywnami. W tym trybie karano m. in. za noszenie znaczków „Solidarności” i oporników, za zwoływanie bez zgody zgromadzeń, za organizowanie zbiórek pieniędzy dla rodzin internowanych, uwięzionych i na podziemiu, za zrywanie obwieszczeń władz, za działalność artystyczną i rozrywkową wykonywaną bez pozwolenia, za brak dowodu osobistego w miejscu publicznym, za lekceważenie obowiązku meldunkowego. Także za pędzenie bimburu było przyspieszone kolegium. Za te i wiele innych czynności można było otrzymać karę według artykułów 21 pkt. 1 do 22 z wspomnianego dekretu o postępo-

1 Poniższy tekst oparłem na dokumentach wytworzonych przez Wydział Społeczno-Administracyjny Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie. Są to dzienne raporty o orzecznictwie kolegiów w województwie, kierowane do Departamentu Społeczno-Administracyjnego MSW. Ponadto korzystałem z tabelarycznych zestawień orzeczeń kolegiów w poszczególnych dniach końca grudnia 1981 r. oraz pierwszych miesięcy 1982 r., uwzględniających podział administracyjny województwa. Raporty, które widziałem, były podpisane przez urzędników UW w Gorzowie Wlkp. Dokumenty te otrzymałem od osób trzecich, których obecnie nie mogę ujawnić. Zamieszczona poniżej listę ukaranych publikuję, chcąc ocalić od zapomnienia tych ludzi, bo wobec zniszczeń i niekompletności dokumentacji są oni do dziś zupełnie anonimowi. Ukaranym przez kolegium w Gorzowie Wlkp. za manifestację 31 VIII 1982 r. było znacznie więcej osób, niż ujawniono w cytowanych przeze mnie dokumentach.

waniach szczególnych. A np. za przebywanie po godzinie policyjnej w miejscu publicznym bądź podróż do innego miasta bez zgody można było dostać grzywnę bądź areszt z art. 50 ust. 3 dekretu o stanie wojennym.

Po wprowadzeniu „surowych praw stanu wojennego” władze chciały wiedzieć, jak one działają w praktyce. W tym celu płk mgr J. Zaremba, dyrektor departamentu społeczno-prawnego MSW, 15 XII 1981 roku rozesłał do wszystkich wojewodów szyfrogram. Nakazywał on codzienne przekazywanie do centrali informacji o orzecznictwie kolegów do spraw wykroczeń, a w szczególności wydanych w postępowaniu przyspieszonym na podstawie art. 21 dekretu o postępowaniach szczególnych i wydanych na podstawie samego dekretu o stanie wojennym (art. 50).

Władze chciały wiedzieć, ile spraw każdego dnia rozpoznano, ile nałożono aresztów, grzywnien, nagan oraz w ilu przypadkach odstąpiono od wymierzenia kary. Urzędnicy wojewody musieli te informacje przekazywać do godziny 10.00, ale nie mogli się posługiwać własnym dalekopisem, lecz czynili to przez Komendę Wojewódzką MO. Oczywiście informację wysyłano po uprzednim zaszyfrowaniu.

Należy pamiętać, że władze wprowadziły do ustawodawstwa represyjne przepisy, które rozróżniały dwie kategorie ofiar: zadeklarowanych i czynnie działających przeciwników oraz całej reszty, którą władze traktowały jak pospólstwo. Tak więc do łamania aktywistów „Solidarności” i zadeklarowanych opozycjonistów były sądy i internowania. A dla całej reszty komuniści przeznaczili kolegia. W województwie gorzowskim maszyna do karania i zastraszania szerokich kręgów społeczeństwa, czyli kolegia ds. wykroczeń, do 17 grudnia 1981 r. ukarały łącznie 49 osób grzywnami na podstawie art. 50 dekretu o stanie wojennym. Kolegium w Gorzowie 22 grudnia 1981 r. rozpoznało 25 spraw wyłącznie z ww. dekretu, wszystkich obwinionych ukarano: 1 osobę aresztem, a 24 grzywnami. Tego dnia dużo pracy mieli też w Choszcznie. Tamtejsze kolegium orzekło 21 grzywnien. Zaraz po świętach Bożego Narodzenia kolegia przystąpiły do pracy ze zdwojoną siłą. W całym województwie ukarano 74 osoby (z dekretu o stanie wojennym), z czego większość w Gorzowie – 2 wsadzono do aresztu, a 62 otrzymało grzywny. 31 grudnia kolegia orzekły 11 grzywnien z dekretu o stanie wojennym: 7 w Gorzowie, 1 w Choszcznie, 2 w Skwierzynie, 1 w Bierzwniku.

W 1982 r. kolegium do spraw wykroczeń w Gorzowie miało najwięcej pracy 31 sierpnia oraz 1 i 2 września. Było to oczywiście związane z największą manifestacją gorzowian w stanie wojennym. Za udział w niej z art. 50 kodeksu wykroczeń do aresztu wsadzono 11 osób. Ich zestawienie znajduje się poniżej. Dane przedstawiono w kolejności: nazwisko, zawód, nazwa firmy, wykształcenie, wiek w dniu orzekania, rodzaj kary (np. 12000/60 oznacza grzywnę 12000 zł z zamianą na 60 dni aresztu).

Skazani na areszt 31 sierpnia 1982

1. Krzysztof Wojewoda, pracownik fizyczny, warsztat prywatny, podstawowe, 19 lat, 3 miesiące aresztu
2. Andrzej Kociński, pracownik fizyczny, ZDMiAR, podstawowe, 24 lat, 2 miesiące aresztu

3. Marek Orłowski, bez pracy, podstawowe, 19 lat, 2 miesiące aresztu
4. Gwidon Szewczyk, bez pracy, podstawowe, 19 lat 2 miesiące aresztu

Skazani na areszt 1-2 września 1982

5. Marek Nogala, bez pracy, podstawowe, 19 lat, 2 miesiące aresztu
6. Mieczysław Leszczyk, murarz, zakład prywatny, podstawowe, 18 lat, 1 miesiąc aresztu + ogłoszenie w prasie
7. Bogdan Dziekała, robotnik, Szpital Psychiatryczny, zawodowe, 20 lat, 30 dni aresztu

Skazani na areszt 2 września 1982

8. Sławomir Cielasiński, bez pracy, podstawowe, 26 lat, 3 miesiące aresztu
9. Jerzy Narejko, bez pracy, zawodowe, 22 lata, 3 miesiące aresztu
10. Kazimierz Plust, bez pracy, zawodowe, 26 lat, 3 miesiące aresztu
11. Sebastian Szewczyk, dekarz, zakład prywatny, podstawowe, 30 lat, 90 dni aresztu

Skazani na kary grzywny z zamianą na areszt 31 sierpnia 1982 (z art. 50 o stanie wojennym)

1. Jerzy Żurowski, spawacz, KPRI, wykształcenie zawodowe, 43 lata, 12000/60
2. Roman Szkornik, ślusarz, Cech Rzemiosł, zawodowe, 31 lat, 12000/60
3. Grzegorz Golemba, krojczy, Spółdzielnia Pracy, zawodowe, 25 lat, 13000/65
4. Marek Gisza, ładowacz, PTHW, podstawowe, 28 lat, 15000/75
5. Piotr Rosiak, ładowacz, WSS, podstawowe, 18 lat, 10000/50
6. Henryk Zawadzki, monter, własny zakład, zawodowe, 32 lata, 15000/75
7. Janusz Wziętkowski, frezer, Gomad, zawodowe, 23 lat, 15000/75
8. Jan Szczeciński, operator, GPBP, zawodowe, 32 lata, 10000/50
9. Waldemar Morgowski, pracownik fizyczny, WZSW, podstawowe, 24 lat, 15000/75
10. Andrzej Pietrzak, elektromonter, Zakład Energetyczny, zawodowe, 19 lat, 6000/30
11. Wojciech Wódczak, pracownik fizyczny, Stilon, zawodowe, 33 lata, 15000/75
12. Roman Szyndelat, aparatowy, Stilon, zawodowe, 21 lat, 18000/90
13. Andrzej Zaborowicz, kotlarz, WSP, zawodowe, 30 lat, 20000/80
14. Robert Hulicki, uczeń, 18 lat, 12000/60
15. Jerzy Malec, tokarz, Stilon, zawodowe, 28 lat, 10000/50
16. Kazimierz Cynik, zaopatrzeniowiec, WSS, średnie, 45 lat, 8000/40
17. Kazimierz Tytus, aparatowy, Stilon, zawodowe, 20 lat, 12000/60
18. Dariusz Buchmiet, uczeń, 19 lat, 13000/65
19. Marian Popiołek, pracownik fizyczny, GPBP, podstawowe, 28 lat, 15000/75
20. Andrzej Szczubefek, uczeń, 18 lat, 5000/25
21. Mirosław Werbiński, technik, Stilon, średnie, 28 lat, 7000/35
22. Piotr Matczuk, inżynier, Zakład Energetyczny, wyższe, 32 lata, 5000/25
23. Dariusz Iwaszko, elektromonter, Zakład Energetyczny, zasadnicze, 19 lat, 10000/50

24. Marian Terelak, ślusarz, Zremb, zawodowe, 19 lat, 10000/50
25. Andrzej Marciniak, radiomech., Zakład Rolny, zawodowe, 34 lata, 17000/85
26. Piotr Wydmański, elektryk, Stilon, zawodowe, 23 lata, 11000/55
27. Kazimierz Hernik, stolarz, Stolbud, zawodowe, 25 lat, 7000/35
28. Bronisław Packiewicz, masarz, WSS, zawodowe, 26 lat, 12000/60
29. Krzysztof Makowski, rencista, krawiec, zawodowe, 36 lat, 15000/75
30. Aleksander Kłosowski, Woj. Biuro Projektów, średnie, referent, 36 lat, 10000

**Skazani na kary grzywny z zamianą na areszt 1 września 1982
(z art. 50 o stanie wojennym)**

31. Kazimierz Dąbrowski, pracownik fizyczny, Wojewódzka Spółdzielnia Transportu Mleczarskiego, 52 lata, 4000
32. Adam Szangun, murarz, GSM, 30 lat, 7000
33. Bogdan Szpikowski, mechanik, PTHW, 25 lat, 6000

**Skazani na kary grzywny z zamianą na areszt 1 i 1/2 września 1982
(z art. 50 o stanie wojennym) (na dokumentach odręczne daty: 1.09.
i 1/2.09.1982):**

34. Wanda Meyer, laborantka, Stilon, średnie, 39 lat, 10000
35. Adam Baranowski, monter instalacji sanitarnych, GKB, zawodowe, 32 lata, 18000, ogł. w prasie
36. Jerzy Grześków, mechanik samochodowy, OTLAT, zawodowe, 25 lat, 15000/50
37. Bogumiła Andrzejewska, aparatowa, Stilon, podstawowe, 38 lat, 20000/50
38. Bogdan Kozakiewicz, ślusarz, Silwana, podstawowe, 18 lat, 7500/25
39. Adolf Iwanicki, rolnik, podstawowe, 22 lata, 13500/40
40. Jan Pondro, szkoła zawodowa, uczeń, 18 lat, 5000/20
41. Grzegorz Grzeszykowski, liceum mechaniczne, uczeń, 17 lat, 15000/50
42. Ryszard Konieczny, instr. ucz., GKB, średnie, 36 lat, 12000/40, ogł. w prasie
43. Tadeusz Kiszewski, krawiec, podstawowe, 37 lat, 15000/50, ogł. w prasie
44. Bernard Finkelstein, tokarz, Zremb, zawodowe, 47 lat, 15000/50
45. Czesław Giżycki, murarz, GSM, podstawowe, 27 lat, 18000/60, ogł. w prasie
46. Józef Łacina, aparatowy, Stilon, podstawowe, 39 lat, 9000/30
47. Andrzej Nikitycz, cieśla, GKB, podstawowe, 19 lat, 12000/40
48. Józef Piaseczny, palacz, Silwana, podstawowe, 48 lat, 18000/60
49. Bernard Majer, robotnik, Transbud, podstawowe, 43 lata, 8000/20
50. Krzysztof Zabłocki, elektryk, ZBM, zawodowe, 18 lat, 8000/20
51. Aleksander Banaszyk, palacz, Zakłady Drobiarskie, podstawowe, 51 lat, 12000/40
52. Maciej Męciński, AR Poznań, student, 22 lata, 18000/60, ogł. w prasie
53. Eugeniusz Klesa, technik mechanik, Stilon, średnie, 27 lat, 15000/50
54. Janusz Laskowski, ładowacz, WSOP, podstawowe, 24 lata, 18000/60, ogł. w prasie

55. Wojciech Woliński, aparatowy, Stilon, podstawowe, 18 lat, 7000/20
56. Marek Mielcarek, pom. magaz., GKB, podstawowe, 20 lat, 4000/20
57. Dariusz Zioła, rob. transp., Roszarnia, zawodowe, 21 lat, 10000/50
58. Gizela Tęrsała, rencistka, 43 lata, 4000/20
59. Mieczysław Ostrowski, dyspozytor, DRKP, zawodowe, 43 lata, 15000/75
60. Jan Kaczmarczyk, robotnik, GKB, zawodowe, 32 lata, 15000/50
61. Jerzy Bykowski, ślusarz, Zakłady Mechaniczne, zawodowe, 21 lat, 15000/50
62. Ryszard Wysocki, kierowca, WKTS, podstawowe, 33 lata, 8000/40
63. Edward Buczyński, oper. koparki, PSTBR, zawodowe, 32 lata, 10000/50
64. Maria Żydaczek, pielęgniarka, Szpital Psychiatryczny, średnie, 32 lata, 6000/20
65. Mieczysław Baszkiewicz, robotnik, Spółdz. Akord, podstawowe, 21 lat, 6000
66. Dariusz Cichy, operator, TP Melior., zawodowe, 19 lat, 8000/40
67. Erwin Keblawski, ślusarz, zakład prywatny, podstawowe, 24 lata, 8000/20
68. Jerzy Niedźwiecki, operator, GKB, zawodowe, 19 lat, 8000/20

Skazani na kary grzywny z zamianą na areszt 2 września 1982 (z art. 50 kw):

69. Kazimierz Bojarajć, palacz c.o., Szpital Psychiatryczny, podstawowe, 27 lat, 12000/60
70. Marek Siałkowski, aparatowy, Stilon, średnie, 23 lata, 10000/50
71. Roman Kacprowicz, mechanik samochodowy, PTHW, zawodowe, 23 lata, 20000/50
72. Monika Matracka, podst., Podrób, podstawowe, 27 lat, 20000/50
73. Wiktor Kośmicki, mechanik, Stilon, podstawowe, 18 lat, 20000/50
74. Franciszek Raubic, rolnik, podstawowe, 21 lat, 20000/50
75. Rafał Pakuła, uczeń LO, 18 lat, 10000/50
76. Jerzy Graczyk, Spółdzielnia Inwalidów „Warta”, podstawowe, 21 lat, 2 miesiące ograniczenia wolności
77. Roman Sławiński, pracownik fizyczny, Zakład Mleczarski, podstawowe, 28 lat, 6000
78. Mirosław Sikorski, ślusarz, Zremb, zawodowe, 19 lat, 15000/50
79. Adam Marciniak, zaopatrzeniowiec, 20000/50
80. Wiesław Szczepański, pracownik fizyczny, SzCMB, średnie, 18 lat, 20000/50
81. Stefan Szumega, kierowca, Zakład Remontowo-Budowlany ZSZe, podstawowe, 43 lata, 15000/30
82. Alfred Zagała, murarz, GPBP, podstawowe, 37 lat, 15000/50
83. Andrzej Janus, podstawowe, 30 lat, 4000

Demonstracja 31 VIII 1982 r. w Gorzowie (fot. Ireneusz Grzegolec)

Demonstracja 31 VIII 1982 r. w Gorzowie (autor zdjęcia nieznan)